

Lakan viljely

Lakkaa marjamaalle ja koristekasviksi

Heli Pirinen

Lakka (*Rubus chamaemorus* L.) leviää voimakkaasti maarönsyistä, jotka toimivat myös tehokkaana lisäysmateriaalina taimituotannossa. Luonnonsadon ollessa säiden armoilla, viljelmällä voidaan vaikuttaa hallaan, pölyttäjiin ja kasvintuhoojiin. Paitsi marjakasvina, lakka on kaunis kasvi myös perennapenkkiin. Vaikka et omistaisikaan suota, voit kokeilla lakan lavaviljelyä.

Lajikevalikoima Norjasta

Suomessa viljellään tällä hetkellä kaksikotisia norjalaisia lajikkeita 'Fjordgull', 'Fjellgull', 'Apollen' ja 'Apolto', joista kaksi ensimmäistä on emi- ja kaksi jälkimmäistä hedelajikkeita. Kotimainen lajikejalostus on käynnissä ja mukana on myös kaksineuvoisia lakan taimia, joissa hede ja emi ovat samassa kukassa.

Istutus emivalentainen

Viljelmää perustettaessa emilajike vaatii pölyttyäkseen 10 % heteitä eli, jos taimia istutetaan aarin (100 m²) alalle 50 cm taimivälillä 400 kpl tulee niistä 40 olla heteitä ja 360 emejä. 30 cm taimivälillä aarille tulee noin 1100 tainta, joista heteiden osuus on 110 kpl ja loput emejä. Viljelmän voi perustaa suoraan myös maarönsyistä, jotka istutetaan kasvualustaan noin 10 cm:n syvyyteen. Jos viljelmiä perustetaan luonnonsuolle, jossa luontaisesti esiintyy heteitä, voidaan sinne istuttaa pelkästään emejä. Lakka levittäytyy nopeasti kasvualalle, joten harvempikin istutusväli riittää hyvin. Hyvä taimi levittäytyy nopeasti kasvualustaan ja täyttää tyhjän tilan maarönsyistä nousevilla ilmaversoilla eli lakan taimilla. Taimien paras istutusaika on elo – syyskuu tai alkukesä, kun kosteutta juurtumiseen on tarpeeksi. Kaksi ensimmäistä kesää lakka käyttää energiaa maarönsyjen ja juuriston kasvatukseen. Kolmantena vuonna alkaa lehdistön ja marjojen kasvun aika. Suoraan maarönsyistä istutus tehdään keväällä.

Turve kasvualustaksi

Lakka vaatii kasvualustakseen turpeen ja koko kasvukauden hyvän kosteuden. Turpeen on oltava myös vain vähän maatonutua vaaleaa rahkaturvettä, jota ei ole kalkittu. Lakka viihtyy happamassa kasvualustassa, jonka pH on alle 5. Lakka viihtyy luonnossa hyvin vähäravinteisilla kasvupaikoilla, mutta viljelyssä sen on todettu hyötyvän lannoituksesta. Turve lannoitetaan ennen lamaan laittoa tai, jos istutus tehdään syksyllä, suositellaan lannoitusta vasta keväällä sijoittamalla. Sijoituslannoituksessa kasvualustaan tehdään pieniä reikiä tasaisin välimatkoin taimiriviin lakan juuriston tasolle ja kuhunkin reikään tiputetaan pieni annos lannoitetta. Lannoitteeksi käy Puutarhan kestolannos Y (13-3-13), jonka hyvänä puolena on typen hidasliukoisuus tai luomulannoitukseen Biolan yleislannoite (4-1.5-6). Puutarhan kestolannos Y:tä annetaan 10 kg ja Biolan yleislannoitetta 15 kg 100 neliön alalle. Nyt on markkinoille tullut myös Puutarhan Täyslannos – sarjaan havu- ja rhodokasveille tarkoitettu lannos, joka ei nosta pH:ta. Sitä kannattaa käyttää lakan kasvukauden aikaiseen lannoitukseen mikäli lannos halutaan antaa kastelun mukana.

Lavaviljelyn niksit

Vaikka et omistaisikaan suota, viljelmän voi perustaa lavaan. Lakkamaa voidaan perustaa joko avomaalle tai kausihuoneeseen. Kausihuoneen pohjalle tai avomaalle kaivetaan 20-30 cm:n syvyinen ja 100-150 cm leveä syväne. Penkin kohdalle tehdään puusta laidat 30-50 cm maan pinnan korkeudesta. Penkki vuorataan joko muovilla tai kuitukankaalla, jonka jälkeen kasvualustaksi tuodaan lannoittamatonta ja kalkitsematonta vaaleaa maatumatonta (H1-H4) rahkaturvetta. Kasvualustan korkeus ei saa ylittää kankaan reunoja. Lakka ei viihdy maatuneessa ja tiivistyneessä kasvualustassa, koska se on ns. happihakuinen. Turpeeseen voidaan sijoittaa lisäilmastusta kaivamalla sen keskiosaan salaojaputki. Sateisia kesiä varten etenkin muovilla vuorattuun lavaan kannattaa laittaa salaojaputki 30 cm syvyyteen kasvualustan pinnasta.

Kastelu menestymisen salaisuus

Lakka kasvaa luontaisesti kosteilla suoalueilla, joten viljelyssäkään se ei viihdy kuivassa. Kastelua helpottamaan voidaan lavaan sijoittaa kasvualustaan tihkuletku tai pintaan tippukastelu. Tihkuletku upotetaan joko maan sisään juuriston yläpuolelle tai se voidaan asentaa taimiriviin katteen alle. Jos lava on vuorattu muovilla, on huolehdittava myös liikaveden poistosta. Liika kosteus vie lakalle arvokasta ilmatilaa ja tuo myös tullessaan tauti - itiöille ihanteellisen pienilmaston.

Kattaminen parantaa kukintaa ja satoa

Viljelmän perustamisvaiheessa mullokselle jäävän kasvualustan kattaminen helpottaa rikkakasvien torjuntaa. Lakalle soveltuvat katteiksi kuorikate ja ruohosilppu, joista jälkimmäinen lisää kukintaa ja marjontaa. Tosin ruohosilppua joudutaan lisäämään jopa 2-3 kertaa kesässä, kun taas kuorikate voi kestää kaksikin vuotta ilman lisäystarvetta. Kuorikatteen pitää olla hyvin kompostoitunutta. Ruohosilpusta vapautuu kasvualustaan ravinteita etenkin typpeä. Jos aikoo käyttää ruohosilppua katteena, ei peruslannoitusta välttämättä tarvita. Katteen tarve tarkistetaan vuosittain ja jätetään tilaa uusille maarönsyistä nouseville taimille. Tavoite on saada koko kasvualusta täyteen lakan versoja.

Taudit ja tuholaiset

Lakalla esiintyy samanlaista lehtihometta kuin mesimarjallakin ja sitä voi levitä luonnonkasvustoista myös viljelmälle. Pahin kasvituhooja on kuitenkin hillanälvikäs, jonka aikuiset ja toukat vioittavat lakan lehtiä, joskus jopa kukkia ja raakileita. Toukat voivat vioittaa myös marjoja. Hillanälvikästä voi lakalla esitorjua hyönteisverkon ja harson avulla. Jos kasvustoon ilmaantuu mustia nälvikkään toukkia, ne kannattaa tuhota heti. Asutuksen lähellä kannattaa myös varautua marjojen kypsymisaikaan rastaisiin ja peittää kasvusto rastasverkolla.

Kullankeltaista satoa

Ensimmäiset maistiaismarjat kypsyvät parhaimmassa tapauksessa jo 1-2 viljelykesänä, mutta enemmän satoa lakka alkaa tuottaa kolmantena kasvukautena. Sadon muodostumiseen vaikuttavat sekä lähistöllä olevat pölyttäjät että pienilmaston sää. Lakka kukkii jo kesäkuun alussa, jolloin vaarana on vielä halla. Hallalta kasvuston voi suojata harsolla. Mitä kylmempi ilman lämpötila on, sitä useampi kerros harsoa kannattaa levittää. Harso poistetaan kuitenkin päiväajaksi, jotta pölyttäjät pääsevät levittämään siitepölyä. Satoa voi parhaimmillaan saada 300 g neliöltä.

Lakkakasvuston uusiminen ja taimilisäys

Lakkaviljelelmä kestää jopa 20 vuotta, jos maarönsyillä on tilaa kasvaa. Suljetussa lavaviljelyssä kasvustoa joudutaan uusimaan heti, kun maarönsyistö on

täyttänyt kasvualustan niin täyteen, että kasvu alkaa heiketä. Käytännössä se tarkoittaa noin 5-6 vuoden viljelykiertoa. Suopellolla lakan kasvusto tuottaa satoa jopa 20 vuotta.

Kasvusto nostetaan lavasta ylös alla olevan muovin tai kankaan avulla. Jos lavan puosat ovat hyvät, uusi kasvusto voidaan perustaa samaan paikkaan. Nostettavaa maarönsyä voidaan myös käyttää lisäysmateriaalina, mikäli kasvustossa ei ole esiintynyt lehtihometta. Vuoraukseen kannattaa käyttää uutta kangasta tai muovia. Jos viljelmällä on esiintynyt tauteja tai tuholaisia tai alustan kate on vaurioitunut, kasvualusta uusitaan kokonaan.

[Sulje ikkuna](#)